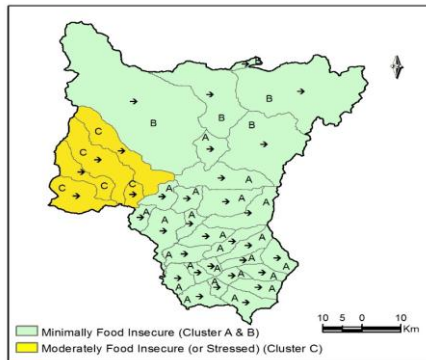

खाद्य सुरक्षा चरण वर्गिकरण नक्सा

चरण वर्गिकरण सूचकहरू*

सूचकहरू	गाविस समूहहरू		
	A	B	C
क्षेत्रगत प्रभावहरू			
खाद्य उपभोग (खाद्यान्न तथा आहारमा विविधता, खाद्य समूह)	१	१	२
जीविकोपार्जन परिवर्तन (निर्वाह पद्धति)	१	१	२
तीव्र बाल कुपोषण (६-५९ महिना), समग्र तीव्र कुपोषण दर (Global Acute Malnutrition- GAM) अनुसार दुबलो (wasting)	१	१	१
उपलब्धता			
उत्पादन: पहिलो मुख्य बाली- गहुँ ढुङ्गिरहेको (A, B & C)	१	१	१
दोस्रो मुख्य बाली- आलु ढुङ्गिरहेको (B, C), मकै लगाइदै (A)	१	१	१
तेस्रो मुख्य बाली- मकै लगाइदै (B, C), आलु ढुङ्गिरहेको (A)	१	१	१
घरघुरीहरूमा खाद्य सन्ध्याको अवस्था	१	२	३
प्रमुख बजारमा मुख्य खाद्यान्नको सन्ध्या	१	१	१
खाद्य पहुँच			
चामल, गहुँको पिठो, र अन्य मुख्य खाद्य बस्तुहरूको बजार मूल्य	१	२	२
गाविस भित्र र वरपरका गाविसहरूमा रोजगारीका अवसरहरू	१	१	२
आम्दानी: गैह्र काठ बन् पैसाबार, नगदे: उच्च मूल्य बाली, र साना व्यावसाय	१	१	१
आम्दानी: मासु, दुध, अन्डा, माछा, मह	१	१	१
विप्रेषण	१	१	१
खाद्य उपभोग			
रोजगार्योत्री र माहामारीका घटनाहरू	१	१	१
खाने पानीको आपूर्ति र सरसफाई	१	१	२
स्थिरता			
वाहिरी बसासराई (अभावबाट फेरीत)	१	१	१
मानव सुरक्षा (सामाजिक हिंसा, र बन्ध/अवरुद्ध)	१	१	१
भारतीय स्थिति तथा जोखिमता			
जलवायुको जोखिमका घटनाहरू: बाढी, पहिरो, सुखा, हिमपात, अग्निपात, र हरीबालस	१	१	१
विपद: मुकम्प, आगजनी	१	१	१
समग्र चरण वर्गिकरण	१	१	२
४ महिना बढीको पूर्वानुमान	▶	▶	▶

* खाद्य सुरक्षामा सामान्य मेल भएको आधारमा गाविसहरूको समूह बनाइएको छ। हरेक सूचकको वर्गिकरण सन्दर्भ सूचकको परिमाणान्तरक माप संग मेल खाएको आधारमा गरिएको छ।

चरण वर्गिकरण

- पहिलो चरण: न्यूनतम खाद्य असुरक्षित: जीविकोपार्जनका पद्धतिहरू (उपायहरू) परिवर्तन नगरिकन घरघुरीहरूले खाद्य र गैर खाद्य आवश्यकताहरू पुरा गरिरहेको (छानि रहेको) अवस्था। यी घरघुरीहरू आफ्नो सामाजिक, प्राकृतिक तथा आर्थिक हैसियतका कारण विद्यमान खतरा, प्रकोप, संकट, माहामारी र द्वन्द्व वा हिंसाका कारण हुन सक्ने सानो स्तरका तनावहरू झेलन सक्ने अवस्थामा हुन्छन्।
- दोस्रो चरण: मध्यमस्तरीय खाद्य असुरक्षित (वा अभावको अवस्था)- घरघुरीहरूले परम्परागत निर्वाह पद्धति अपनाएर न्यूनतम खाद्य आवश्यकताहरू परिपूर्ति गर्न सक्ने अवस्था, तर केही अत्यावश्यक गैर खाद्य आवश्यकताका लागि भने यी घरघुरीहरूले पछि परिपूर्ति गर्न नसकिने खानाका निर्वाह पद्धतिहरू नभएताइ उक्त आवश्यकता पूरा गर्न सक्दैनन्।
- तेस्रो चरण: उच्चतम खाद्य असुरक्षित (वा संकटको अवस्था): घरघुरीहरूमा साविकको तीव्र कुपोषण वा सो भन्दा माथिल्लो स्तरको कुपोषण निम्त्याउने खाद्य उपभोग अभावको अवस्था; जीविकोपार्जनका साधनहरू द्रुततर गतिमा रित्छिएर (वेचिखन गरेर) मात्र न्यूनतम खाद्य आवश्यकता परिपूर्ति गर्न अवस्था जसले गर्दा घरघुरीहरूलाई फेरि वढी खाद्य उपभोग अभाव तर्फ धकेल्दै लैजान सक्ने हुन्छ।
- चौथो चरण: गम्भीर खाद्य असुरक्षित (वा आपतकालीन अवस्था)- घरघुरीहरूले जीविकोपार्जनका साधनहरू नगुमाइकन खाद्य तथा गैर खाद्य आवश्यकताहरू परिपूर्ति गर्न नसक्ने अवस्था। यस अवस्थाले अति उच्च स्तरको तीव्र कुपोषणलाई प्रेरित गर्दछ जसले उच्च रम्पता र मृत्युदर बढाउनुका साथै औसत आयु घटाउँदछ। यस अवस्थामा द्वन्द्वका कारण उच्च स्तरको हिंसा र हिंजडुलमा प्रतिबन्धको सम्भावना हुन्छ। तत्काल कार्यक्रमा का सहयोगको आवश्यकता रहेको अवस्था।
- पाचौँ चरण: मानव आपतकालीन (अनिकाल वा भोकमरीको अवस्था)- यो क्षेत्रका प्राय सम्पूर्ण घरघुरीहरूमा खाद्यन्न र अन्य आधारभूत आवश्यकताहरूको चरम अभावको अवस्था जहाँ भोकमरी, अभाव, मुख्य रोगहरूको परिपूर्ति नहुने गरी क्षति भएको र मानव जीवनको क्षति प्रष्ट देखिन्छ। सम्पूर्ण घरघुरीहरू खाद्यान्न र अन्य आधारभूत आवश्यकताहरूको तीव्र अभावको चुनौतीमा हुन्छन्- खतरा, प्रकोप, माहामारी फैलिएको वा पूर्वाधारहरूको विनाश र सेवाहरू अवरुद्ध भएको अवस्था। तत्काल मानवीय सहयोगको आवश्यकता।

पूर्वानुमान: ▲ सुधार हुने, ► यथावत रहने, ▼ बिग्रने

जिल्ला खाद्य सुरक्षा संरक्षण कार्यक्रम सन्स्थाहरू: सरकारी कार्यालयहरू: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिविस, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, जिल्ला विकास समिति, जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, जिल्ला वन कार्यालय, जिल्ला शिक्षा कार्यालय, जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, नेपाल खाद्य सन्स्थान, उद्योग वाणिज्य सघ, अ.ग.स.स.: SUAAHARA, NRCS, NGO Federation, and WFP (सम्पूर्ण सन्स्थान विकासहरू बैकम सहयोगी भएको।)

यस जिल्ला खाद्य सुरक्षा बुलेटिन लगायत खाद्य सुरक्षा सम्बन्धि अन्य जानकारीका लागि खाद्य सुरक्षा अनुसन्धान तथा विश्लेषण प्रणाली (NeKSAP) को निम्न वेब साइट भिषुती ठेगानामा हेर्न सकिन्छ: www.neksap.org.np

यो परियोजना युरोपियन युनियनको सहयोगमा संचालित छ।
यस बुलेटिनमा प्रकाशित विचारहरूले युरोपियन युनियनको विचारहरूलाई प्रतिबिम्बित गर्दछ भन्ने कुरा छैन।

अनुमानित खाद्य असुरक्षित जनसंख्या

खाद्य असुरक्षित गाविसहरू (चरण ३ र चरण ४)	अनुमानित जनसंख्या (चरण ३ र चरण ४)
छैन	साम्बन्धिक छैन
जम्मा असुरक्षित जनसंख्या	
जिल्लाको जम्मा जनसंख्या (२०११ को गणना अनुसार)	११६,७४२

खाद्य सुरक्षा विवरण

हालको खाद्य सुरक्षा अवस्था
जिल्ला खाद्य सुरक्षा सञ्जाल संखुवासभाले समूह C का पाँच गाविसहरू (याफु, ताम्कु, बाला, विसुवाखोला र मान्तेवा) मध्यमस्तरीय खाद्य असुरक्षित अवस्थामा परेको जनाएको छ। जिल्ला खाद्य सुरक्षा सञ्जालले यी गाविसहरूमा खाद्य उपभोग राम्रो नभएको रिपोर्ट गरेको छ। मुख्यतः अन्न बाली (मकै र कोदो) को उत्पादन राम्रो नभई खाद्य संचिती कम भएको (२-३ महिनाका लागि मात्र पर्याप्त) का कारण लगभग २५ प्रतिशत घरघुरीहरूले पर्याप्त खाद्यान्न उपभोग गर्न असक्षम भए। यस अवधिमा नेपाल खाद्य संस्थान (नेखास) ले कुनै पनि खाद्य बस्तुहरू आपूर्ति नगर्नाले अवस्था फन विघीयो। नेखासले गत वर्ष ५० मेट चामल आपूर्ति गरेको थियो। दैनिक ज्यालादारी सहज रूपमा उपलब्ध नहुनाले र गैह्र काठ बन् पैसाबार (अलैची, चिराइतो, र अल्लो) बाट कम आम्दानी हुनाले क्रय शक्ति पनि घट्यो। निर्वाहपद्धतिका रूपमा घरघुरीहरूले कम रूचीकर खाना खाने, खाद्यान्न तथा पैसा अँचोपिँचो गर्ने, सानातीना पशुपक्षी बेच्ने र गैह्र खाद्य बस्तुहरूमा खर्च कटौती गर्ने गरे।
जिल्ला खाद्य सुरक्षा सञ्जालले जिल्लाको बाँकी भागहरू न्यूनतम खाद्य सुरक्षित (चरण १) मा परेको जनायो। यी क्षेत्रमा ६० प्रतिशत भन्दा बढी घरघुरीहरूले परम्परागत जीविकोपार्जनको माध्यमद्वारा पर्याप्त खाद्यान्न (चामल, मकै, कोदो, गेडागुडी, अन्न, मौसमी तरकारी आदि) उपभोग गरेको रिपोर्ट छ। घरघुरीको आफ्नै उत्पादन, नेखासको खाद्यान्न आपूर्ति (विशेष गरी पाँच उत्तरी गाविसहरूमा) र सुचारु बजार सञ्चालनले जिल्लामा खाद्य उपलब्धतालाई सहज बनायो।
जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालयका अनुसार, यस अवधिमा कुपोषण ५ प्रतिशत भन्दा कम रहेको रिपोर्ट छ। यद्यपि, यो अभिलेख स्वास्थ्य केन्द्रमा आएका पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाहरूको संख्यामा आधारित भएको हुनाले यसले सम्पूर्ण जिल्लाको प्रतिनिधित्व गर्दैन। जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय र SUAAHARA द्वारा सञ्चालीत स्वास्थ्य तथा पोषण सम्बन्धी कार्यक्रमले लक्षित समूहको पोषणको अवस्थामा सुधार आएको रिपोर्ट गरेको छ।
कृषि, पशुपक्षी र वनपैदावारबाट १ अर्ब ११ करोड आम्दानी भयो जुन गत वर्षको तुलनामा ५-१० प्रतिशतले बढी हो। घरघुरीको आम्दानीमा योगदान पुर्‍याउने मुख्य बस्तुहरूमा अम्लिना जातका फलफूल, अदुवा, खुर्सानी, अलैची, रुद्राक्ष, चिराइतो र काठ आदि पर्दछन्। यद्यपि, आम्दानीको वितरण भने असमान रूपमा हुन गयो जस्तोकि समूह A का गाविसहरूमा मात्र आम्दानी ६० प्रतिशतका दरले प्रवाह भयो।
गत केही वर्ष देखि विप्रेषण आम्दानीको निरन्तर र भरपर्दो स्रोत भएको छ। वित्तीय सेवा प्रदायक (बैंक र विप्रेषण निकायहरू) का अनुसार लगभग १०,००० घरघुरीहरूले यस अवधिमा करिब ४० लाख विप्रेषण रकम प्राप्त गरे।

खाद्य सुरक्षा पूर्वानुमान

आउँदो चार महिनामा पनि जिल्लाको खाद्य सुरक्षा अवस्था यथावत रहने अपेक्षा छ। अतः समूह A र B न्यूनतम खाद्य असुरक्षित र समूह C मध्यमस्तरीय खाद्य असुरक्षित चरण मा नै पर्ने अनुमान छ।

समूह C का घरघुरीहरूले अपर्याप्त खाद्य उपभोग गर्ने र कम रूचीकर खाना खाएर, खाद्य उपभोग घट्टाएर, पैसा सापट गरेर र गैह्र खाद्य बस्तुहरूको खर्चमा कटौती गरेर निर्वाह गर्नेछन्। यी गाविसहरूमा, घरघुरीको खाद्य संचिती घटेर १-२ महिनाका लागि मात्र पर्याप्त हुने र ज्यालादारी रोजगारी, कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनबाट हुने आम्दानीमा कमी आउने र विप्रेषण प्रवाह पनि सापेक्षिक रूपमा कम हुने अनुमान छ।

समूह A र B मा गहुँ र आलु बालीबाट खाद्य संचिती परिपूर्ति हुने र निरन्तर आम्दानीका अवसरहरू सामान्य रूपमा उपलब्ध हुनेछन्। गैह्र काठ बन् पैसाबार (रुद्राक्ष, अल्लो, र जडीबुटी), तरकारी, र पशुजन्य उत्पादनबाट निरन्तर सामान्य आम्दानी हुने अनुमान छ। चैत्र-असार अवधि विकास कार्यक्रमहरू र कृषि क्षेत्रमा रोजगारीका अवसरहरू बृद्धि हुने अवधि भएको हुनाले कृषि तथा विकास कार्यक्रमहरू मार्फत घरघुरीको आम्दानीको स्रोतमा बृद्धि हुनेछ। विप्रेषणको निरन्तर प्रवाहले घरघुरीको क्रय शक्तिलाई यथावत राख्नेछ।